

Från död till liv.

I Vimmerby fanns en konstnär som nådde en viss berömmelse under sin livstid:

Reinhold Ljunggren, 1920 – 2006. Idag är det inte många som känner till honom även om Reinhold Ljunggren finns representerad i såväl Nationalmuseets samlingar som på Moderna Museet. Jag tycker om hans målningar och litografier. Motiven är ofta hämtade från småstadsidyllen i Vimmerby och i Trosa och hos naturen med dess årstidsbundna skiftningar.

Det är enkla målningar med en naivistisk ton. Konstverken kan till exempel återge vinterlandskap med vackra snöklädda fält och ett ensamt träd där nakna grenar sträcker ut sig i ett myllrande verk. Man blir glad av att se dem.

Men då Reinhold Ljunggren var som mest aktiv på 70- och 80-talet stod inte denna bildsköna konst högt i kurs. Ett ganska så dogmatiskt kulturliv såg med förakt på det enkla, det idylliska och varma. Det fick såväl Reinhold Ljunggren som Tove Jansson och Astrid Lindgren känna på. Tidsandan var en annan, konsten skulle vara svår, politisk och återge en smärtsam och komplicerad värld. Reinhold Ljunggren befann sig i fel tid. Han hade dock en god vän i författaren Sven Delblanc vars böcker han ofta illustrerade omslagen till. Sven ville hjälpa sin vän Reinhold på traven och skrev en tolkning av konstnärens målningar och litografier där han lyfte fram och beskrev ett mörker och en stark pessimistisk livssyn i bilderna. Det ensamma trädet med nakna grenar på en frusen slätt symboliserade död och svår mystik. Så ville vännen Sven stödja Reinhold Ljunggren till framgång och popularitet. Jag tror aldrig konstnären själv ville eller uppskattade denna tolkning, inte ens som en hjälp till framgång och sålda tavlor. Inte heller den litteraturkritiker i Upsala Nya tidning som recenserade Sven Delblanc skrift om Ljunggrens måleri höll med författaren. Hen tyckte att tolkningen var överdriven. Trädets nakna vintergrenar behövde alls inte symbolisera död och vanmakt hävdade recensenten. De kunde ju precis lika gärna förebåda den annalkande våren med skir grönska och spirande liv.

Så stod där tolkningarna mot varandra. Nakna grenar som död materia med ett pessimistiskt budskap om lidande och död eller samma grenar med ännu inte synliga knoppar som berättar om liv och hoppfull framtid. Ta och googla på Reinhold Ljunggren

och hans bilder och fundera en stund. Vad ser du själv? De nakna träden i vinterlandskap är många. Jag misstänker att även konstnären nog hörde till dem som tänkte på våren.

Den här berättelsen om de två vännerna, konstnären och författaren, har något viktigt och angeläget att berätta om påsk och passionstid. Hur död och liv är så tätt sammanfogade med varandra att vi nog aldrig riktigt kan skilja dem åt. Döden finns, liksom motgångar, nederlag och förtvivlad ångest. Det kommer vi aldrig ifrån. Den finske teologen och psykiatrikern Martti Siirala konstaterade med visst vemod: "Vars och ens tillfrisknande sker alltid på väg mot den egna döden". Med det menade han att vi återhämtar oss alltid för att möta nya motgångar och att livet aldrig kommer att innehålla enbart framgångar och hälsa. Men lika lagbundet kan vi se på liv och tillvaro ur det andra perspektivet. Motgångar och kriser tenderar nästan alltid i ett längre perspektiv att övergå till något som vi integrerar i våra liv och kanske till och med växer med. Liksom Bibeln säger att döden inte är slutet så talar vardagslivets psykologi för det mesta samma språk. Vi tar oss igenom, går vidare, överlever och återfinner. Det som sker för stunden är inte alltid samma sak som blir faciten på lång sikt.

Så på många sätt sitter vi fast i samma tolkningsproblematik som samtiden hade med Reinhold Ljunggrens vackra vinterlandskap. Är det sommarens träd som långsamt dött under hösten och nu är frusna till en evig likstelhet? Eller är det träd som aldrig ger upp, som redan i sin vinterskrud bär liv och grönska med sig? På samma sätt är död och liv för alltid sammanflätade. Det ena tycks inte kunna besvaras utan det andra. Det som gäller för konstnären, gäller också för botanikern, för teologen, medicinaren och psykologen. Liv och död hör ihop. Men också död och liv hänger samman. Och liksom Reinhold Ljunggren nog mest såg liv och glädje i sina konstverk, kanske också vi har all rätt att bära ett hopp med oss. Ett hopp som är större än den belägenhet vi nu befinner oss i.

Jakob Carlander

Leg psykoterapeut, teol lic